

ايلدشيميز رحيم كاكايى نينگ مختومقلى بار اداقى غار ايشينا بكى برديف ينگ ديليندن جو غاپ

يىغنائى: بردى كىر بابايىق ماختمقولى قوشغىلارى آشغابات (پالتاراتسكى) توركمىن دولت نشرىياتى ۱۹۲۶ نجى يىل

ماريلى امير حاجى نينگ اوغوللارى بكى و قاقاجان برديف لر توركمىنىستانىنىڭ ياقىن تارىخىدا ادبى-مدنى اوسوشده اولى ايز غالديران شاخصيتلردى. امير حاجى نينگ اوزى-ده توركيه بيلن غاتناشيق قورماقدا استانبول بارىپ، تورك سلطانى بيلن دوشوشىپ، سونگرا بولشويكلره غارشى "اسلام بىرلىگى" قوراماسىنى دۇره دنلىكده عايپلانىپ، بولشويكلرىنىڭ گىزلىن قوللۇغى قورقىنچ "گ پ و" نينگ يايوز ايزارلامالارىنا دوچار بولوپدى. اونونگ اوغوللارى-دا داشككندە يوقارى بىلىم آليپ، عبدالحكىم قول محمدوف، كومشالى بۇريف داغى بيلن بىلە ليكده

تورکمنیستانده ایلکینجی "مدنی-ادبی آنگ دوشونجه" توپارینی اساسلاندير يارلار. بو توپارا تورکمنیستانینگ حالق کامیيسارلار شوراسی نینگ باشلیغی غایغیسيز آتایف- دا دولی قولداو برییدیر. ۱۹۳۳- نجی یئللارینگ توتها- توتلیغیندا دوغانلار بککی و قاقاجان- دا یوق ادیلیار.

ایلدشیمیز ر. کاکایی ایکینجی مختومقلینی بکی امیربردی نشیر اتدی دییار. (مجموعه شعر مختومقلی نخستین بار در ۲۸۹ شعر ودر ۴۶ بخش درسال ۱۹۲۶ در ترکمنستان شوروی ازسوی بکی امیربردی وبا پیشگفتاری از وی نشر یافت. بو دوغری دال. ساویت دؤورینده ایلکینجی گزک ۱۹۲۶- نجی یئلدا شاهیر هم یازیجی بردی کربابایف مختومقلینی چاپا تاییارلاردی و بکی امیر بردی هم اونگا سوزباشی یازدی. شوندا ب. بردی مختومقلی نینگ خوشغولاری نینگ حایسیسی شاهیرینگگی، حایسیسی دالدیگی بارادا علمی ایش ادیلملیدیگینی ماصلاحات بریار. من یوقاردا بکی بردیف ینگ یازان سوزباشیسی نینگ نوسغاسینی یرلشدیردی. یونه اونونگ بیرینجیدن قاوی دوشمانلیگی (اصل نوسغاسی شنیه) ایکینجیدن بیرنچه دوشونديرملی سوزلر بولانسونگ هم- ده کابیر چیقغیتلار بریپ اونی غایتادان یازیپ، اوقیجیلارا، ایلیتا- دا ایلدشیمیز ر. کاکایی نینگ اونسونه حودورله یارین. یری گلنده آیتساق هیچ کیم ساویت دؤورینده تورکمنیستانلی عالیملارینگ پرافه سسور ماتی کوسایف ینگ، بای محمد غارریف ینگ، عبدالرحمان مولکمانوف، آشورپور مردوف (نورمحمد عاشورپورینگ)، ساپار انصاری نینگ... ماختیمو غلینی اورنمکده دن ایشلرینی انکار ادیپ بیلیمر. یونه غینانساقدا هنیزه چنلی شاهیرینگ تانقیدی، دنگشديرمه اساسلی تکستی تاییارلانمان گلیار.

آقمیرات گورگنلی

«ماحتوم قولى به يان اتگين بيله نینگ

اوزینگه ناميس بيل ديمان قالانینگ

هر يانا تاراشلا کونگله گله نینگ

بو سوزلر هم سندن ياديگار بولار.»^۱

سوزباشی

اوزینده سونگگی اوسترمه لره (نسیل لره) شاغیریمیز اونودلماز یادیگارلیک قویب گیتسه- ده بو چاقا چنلی اونینگ یازان قوشغیلاری، آیدان آیدملاری (!) ایل آراسیندا قاتی یایراپ توپلانمان قالاردی. اولی ایل ایچینده، اوندا- موندا ماحتوم قولى قول یازمالاری اوقامیش آداملار الینده بولسادا، بیر- بیریندن تاپاویتلی بولوپ چیقاردی. چونکی یری یاغدایلارا گؤزأ یازغی آرتدیرلاردی، کمه لدیلردی؛ یری شیوه گؤره دینیده بیر آز دگیشه ردی؛ کم- که س یرده باشغالار تایندان (طاراپیندان) یازیلان قوشغیلار قاریشاردی. سونگرا یاز غیلاردان گؤچرنلر هم بیلگشلی می، یا نادانلیقدان می اوز تایلاریندان یاران، یارامادیق یرلرینی اوینگتمکدن چکینمان بولماغا چملى اکنلر. دیمگ شیندیکی ایل آراسینداقی ماحتوم قولى قول یازمالاری آسلقى (آصیل) نوسغا دوغریغی گومانانا بولب گورنیار. هر زاد بولسادا ماحتوم قولى دوغیسیندا اولی ایزلاما(بارلاغ) سلجریش یاساما(دوزه دیش) گرک بولوپ چیقار.

گور! بو بند هم بو گونکی گورنیشن تاپاوتلی^۱

چونكى تويىس آسلقى ماحتوم قولى قول يازماسى يتب- ده بو گونه چنلى اله دوشمان باريار. ايل آراسيندا يوراب گلين حكايا گوره دويب نوسغا غايب بولانلار (يتيب دير) بير گزك شاغيريميزينگ اوباسيني اترك چاپينگ سيلى آلتدا و باشغا بير گرگده اوبانى ياغى چاپاندا.

شويله قينليقلا بولسادا ماحتوم قوليني توپلاما يوليندا كوپ سيناغلار ادلندير. بو حارا، تاشكند داش باسما حانلارى اوني تانالماز يالى اديپ چيقاران درلار.

سونگرا نيازي² آرقاداشيميز تايندان ماحتوم قولى باسدرلماغا (چاپ اديلماگه) باشلانان در. ياقيندا استانبولدا باسلب چيقان در.³

... "دولت بلم (بيليم/علم) شوراسى" آرقاداش⁴ بردى كرابا اوغلينا ماحتوم قولى قوشغيلاريمي دورلى يازمالارى سلجرب توپلامانى تابشردى و بيرناچه ماحتوم قولى نوسغالاريني تايب بردى. اولارينگ ايچينده بللى راكلرى سيدمراد عوض باينگ⁵ حيوا، قاراش حانينگ چه له كن يازماسى مه نينگ قاررى قالا قول يازمالاريم (بار) شو نوسغالار توركمستاندا اينگ دوليراق ديب تانالسادا بولاردان سلجرب دوزيلن ماحتوم قولى دولى در ديمكدن و قوشغيلارينگ باريسى ماحتوم قولى نينگ اوزينگكى ديمكدن چكيني آريس...

بكى امير بردى

عبدالرحمن نيازي ۱۹۱۲ - نجى يئلدا "ديوان مخدوم قلى" نى آستراندا ع. عمروف ينگ چاپ حاناسيندا چاپ انديردى.²

شيخ محسن فانى طار ايبندان³

بولشويكلر يالى بولداش دييماندير و اوف سوزيندن پيدالانماندير⁴

توركمن افسرى س. عوض بابف سونگرا آتيليب اولدوريلدى.⁵